

Dámy a pánové!

Každý z vás už byl jistě někdy překvapen při procházce letním podvečerem melodickým chórem, za doprovodu kytar linoucím se z lesních houštin. Ano, dámy a pánové - setkání s trampskou písní - neboť to byla ona lesní melodie - v každém z nás zanechává vzrušující a znepokojivý pocit. Tajuplný původ trampské písně, ztrácející se v šerém dávnověku, inspiroval již řadu hudebních badatelů. Z poslední doby chtěl bych připomenout zejména skvělý rozbor kolegy Velinského, řečeného Kapitán Kid, který svým brilantním rozdělením trampské písně do 14 skupin postavil se do čela trampských muzikologů.

Tématem mého krátkého pojednání jest však skutečnost, kterou kolega Kid - při vší úctě k jeho pečlivé práci - zcela opomněl. Touto pozoruhodnou skutečností jest překvapivá a dlouhou dobu zcela neznámá existence trampské písně k r a j o v é, kterou bych nazval trampskou l i d o v o u písní.

Miki Ryvola na loňských padesátinách Zlatého Klíče

foto: Marek Kysilka - Fenik ©

O existenci trampského folklóru se zmiňují některé vědecké práce. Bohužel - jen nepatrnou poznámkou, v mylném zřejmě domnění, že jde o záležitost zcela okrajovou. Tak v dnes již klasickém díle badatele Mikeše

P í s o á r (viz "pískati") nalézá se zmínka o malovaných žudrech při vchodu do stanu, umně vyšívaných "úeskách" (pro trampy typické zavazadlo), o tepaných ešusech, řezbách na pažbách trampských pistolí apod. Již zmíněný kolega Kid ve své studii "Do přírody ve fraku?" mluví o úkazu, který zaznamenal v Pojizeří. Jde o lidový trampský kroj, který trampové v okolí Liberce oblékají ku slavnostním příležitostem, kupř. k návštěvě potlachy apod. Všechny tyto prameny - byť kusé! - jsem přirozeně bedlivě studoval teoreticky i prakticky. Jaké však bylo mé překvapení, když na jedné ze svých studijních toulek v Pobrdí objevil jsem širokou oblast trampské kultury, dosud nezpracovanou, a směle mohu tvrdit, že dosud nevídanou. Ano, dámy a pánové, nalezl jsem nefalšovanou trampskou lidovou píseň!

Na základě dosud neukončeného bádání a získaných pramenů rozdělují tramské lidové vokální projevy do dvou skupin:

1. skupina:

- a) píseň milostná
- b) píseň pijácká
- c) píseň zbojnická
- d) tramská halekačka

Druhou skupinu zastupují rozkošná rozpočítadla tramské mládeže, různé lidové zvyky (např. zvláště v Pobrdí hojně rozšířené a typické "Vynášení Paďoura z lesa" při jarním slunovratu) a mnoho dalších drobných forem, které - žel! - již ustupují přívalu moderní tramské hudby, ovlivňované - jaká bolestná ironie - především americkým folklórem! Dnes již jen v zapadlých osadách, skrytých v sázavských, brdských či slovenských hvozdech, může nadšenec vychutnat původní píseň, která vytryskla spontánně a živelně z drsného, leč tolik dobrého tramského srdce:

*Měla jsem milého trampovníčka,
on jest mi odešel do lesíčka
Do lesíčka, do osady,
nevím si se srdcem, nevím rady...*

(milostná z horní Sázavy)

Proti lidové písni národní objevil jsem v tramské lidové písni zajímavý rozdíl - milostná píseň se totiž vyskytuje jen velmi zřídka. V daleko větší míře objevují se písně, z nichž mluví vzpurná a vpravdě zbojnická povaha českého či slovenského trampa:

*Četnické obušky pěkně bijú
už mě s mojů milů rozvádějú.
Ať bijú jak bijú neochorím
jen když nám v osadě ohnák horí*

Dámy a pánové! + Pstruzi

Napsal uživatel Miki Ryvola + Magdaléna Rysová
Pátek, 13 Duben 2007 04:00

(zbojnická z Beskyd)

Či středočeská z povodí Berounky:

*Už se ten kačáckej potok nahání
dosahá voděnka k osady kraji
Dosahá, dosahuje
bezpečnost zasahuje...*

(zbojnická z Kačáku)

Tramp si však dovede i furiantsky zavýsknout:

*Vyjdi ty osado, vyjdi z vody ven
na tebe těším se celičký týden
těším se na potlachy
z četníků nemám strachy!*

(z Kačáku)

Ani slovenští trampové, jak se zdá, neměli s představiteli zákona lepší zkušenosti než jejich čeští kamarádi:

*Ej, prišli trampáši
do našej dzedziny
naozaj tu robí
rözné voloviny...*

Dámy a pánové! + Pstruzi

Napsal uživatel Miki Ryvola + Magdaléna Rysová
Pátek, 13 Duben 2007 04:00

*Ej, vedú trampáše
železa im dali
lebo pri ohníke
pikle umlúvali...*

Není divu, že potlačený vzdor a pocit nespravedlnosti hledal přirozený ventil. A jest už v povaze těch drsných hochů z našich hvozďů, že východiskem často bývala lesní krčma. Písně pijácké jsou pravými skvosty:

*Dole pod osadou teče vodička
dones, kamarádko, dones pivíčka.
Já ho nedonesu, policajt je v lesu,
byla by sem v presu, že jsem mladičká...*

(z pod Medníka)

Nebo tato melancholická:

*Nalej mi, barmane, nalej mi ještě sklenku,
propil jsem prachy, propiju domovenku...*

(z Pootaví)

Ano, až tam zahnaly trampy kruté zásahy a persekuce. Jedinou zbraní zůstával pověstný trampský humor, který často, tak často přecházel do černého humoru:

*Piju já, piju já, už jsem propil všechno,
eště já propiju šerifovi děčko...*

Dámy a pánové! + Pstruzi

Napsal uživatel Miki Ryvola + Magdaléna Rysová
Pátek, 13 Duben 2007 04:00

(pijácká z Berounky)

Zajímavou kapitolou jsou trampské halekačky, rozšířené zejména na Valašsku a slovenském pomezí. Rozkošný a poetický bývá halekačkový "rozhovor" mezi příslušníky VB a trampy za letních navečerů. Autentická halekačka z Fatry mluví sama o sobě nejlépe o přátelském vztahu, jaký může vzniknout i mezi ochránci zákona a trampy:

Trampové:

*Ééééj, hore hájom kdosi kráčí
ééééj, idú, idú esenbáči*

VB:

*Ééééj, ogaři aj galánky
ééééj, prichystajte pre nás občianky...*

(halekačka z Fatry)

Ještě dlouhé hodiny bylo by možno kochat se těmito prostými květy lidové trampské tvořivosti. Snad dluh na tomto umění splatí vědecké a fundované práce, které jistě na sebe nenechají dlouho čekat. Lze si jen přát, aby trampská píseň, pokažená "amerikanismy" a západními melodiemi, vrátila se zas tam, kam celou svou podstatou patří a odkud vyšla - k lidové hudbě trampské, pramenící z génia prostých českých, moravských a slovenských trampů.

Děkuji vám.

Miki Ryvola

(Ve čtvrtek 12. dubna oslavil Miki Ryvola své pětasedesátiny. Gratulujeme a rovněž děkujeme!)

Dámy a pánové! + Pstruzi

Napsal uživatel Miki Ryvola + Magdaléna Rysová
Pátek, 13 Duben 2007 04:00

Pstruzi

líně
nesou se pstruzi
potokem
jako čas pluje
námi
dívka si motá
tu oko za okem
ze suchých stébel
slámy
ospale
zaplétá další
rok za rokem
všichni jsme
tak trochu
sami

Magdaléna Rysová
Malý trapsavec 2006